

Voltaire

Ustvaritelj in najvidnejši predstavnik razsvetljskega filozofskega romana ali krajše povesti je Voltaire, ki je hkrati najvplivnejši evropski razsvetljenec. Rodil se je s pravim imenom Francois Marie Arouet leta 1694 v Parizu v meščanski družini. Zaradi sporov s plemiškimi tekmeči in literarnih izzivanj je bil leta 1717 zaprt v Bastiliji. Nato se je za tri leta umaknil v Anglijo, tu se je seznanil z ureditvijo angleške meščanske družbe, z angleško razsvetljsko filozofijo in književnostjo. Po vrnitvi v Francijo je objavil *Filozofska pisma (Lettres philosophiques, 1734)*, v teh je napadel francoske politične, socialne in verske ustanove. Moral se je umakniti v Cirey na posestvo gospe Du Chatelet. V letih od 1750 – 1753 je živel pri pruskem kralju Frideriku II. v Potsdamu, vendar se je njuno razmerje končalo s sporom. Po letu 1778 je živel v Ferneyu na švicarsko-francoski meji, na svojem posestvu. Tu je bil do smrti središče evropskega razsvetljenstva, povezan prek obsežne korespondence s številnimi književniki, filozofi in vladarji. Posegal je v sodne procese, v katerih je zoper fevdalno nasilje branil humana razsvetljska načela. Umril je leta 1778 v Parizu.

Gojil je vse književne zvrsti in oblike, poleg številnih filozofskih in publicističnih spisov objavljajl poezijo, epe, drame, zgodovinska dela, pripovedno prozo, polemike in satire; važen del so njegova pisma. Med pesniškimi deli je imela največ odmeva satirična pesnitev o Devici Orleanski *Devičica (La Pucelle, 1755)*, od zgodovinskih spisov obsežno delo *Stoletje Ludvika XIV. (Siecle de Louis XIV, 1751)*

Literarno najpomembnejša so njegova pripovedna dela v prozi. To so večji del kratki filozofski romani, povesti in zgodbe, ki izražajo jasno ideološko (filozofsko, versko, moralno ali socialno) tendenco s pomočjo živahne pustolovske fabule, postavljene v stari Orient ali v aksotično sodobnost. Ena prvih je *Zadig (1749)*, vrh je Voltaire v tej zvrsti dosegel z romanom *Kandid*.

Kandid

Roman *Kandid ali optimizem (Candide ou l'optimisme)* je izšel leta 1759. Nastal je, kot ostra satira na metafizični optimizem nemškega filozofa G. W. Leibniza (1647 – 1716) in tudi na Popa, ki sta učila, da vlada v svetu harmoničen red, kjer ima tudi zlo svoj razlog in opravičilo, tako da je življenje najboljše urejeno, svet pa »najboljši vseh možnih svetov«. S prigodami mladega Kandida dokazuje Voltaire, da je na svetu vse narobe, življenje pa polno nesmisla, krivic, trpljenja. Obenem se norčuje iz nasilja v imenu religije in državne ureditve, vojn, verskih in ideoloških nasprotij, pa tudi iz človeških neumnosti, napak in slabosti nasploh. Končni nauk romana je ta, naj človek »obdeluje svoj vrt«, tj. rešitev je v vsakdanjem, praktičnem delu za zboljšanje družbe in razmer, ne pa v nesmiselnih verskih, filozofskih in drugih teorijah.